

novske cerkve v Ljubljani. Na 24 straneh v 8° obsega: Kratek gospodarski koledar, to je opravila vsacega mesca; Popis Trnovske cerkve v Ljubljani; Božič, povést; Venec domačih pesmic; Različne drobnosti. — Ker je knjižica dober kup, nemamo nič zoper to, ako se tudi ta vversti v zbirko slovenske mladine primernih knjižnic.

27. **Ahazver večni popotnik. Pravljica. Poleg nemškega. Četrti natis. V Ljubljani 1869. Založil Jan. Giontini. Cena 5 kr.**

Obče znana in popolnoma nedolžna legenda, ki jo naše priprosto slovensko ljudstvo zelo rado čita, kar se razvidi užé iz tega, da je bilo četrtega natisa potreba. Knjižica ima 24 strani v 8° in je dober kup, zato rej naj se sprejme v knjižnico.

29. **Bojték, ali pravljica od viteza v drevo vpreženega. Prijetno in kratkočasno branje. V Ljubljani 1859. V založbi in na prodaj pri Jan. Giontinitu, bukvarji. Cena 10 kr.**

To je majhena knjižica v 16°, ki popisuje na 32 straneh zvestobo Bojtékove žene, nekega izmišljenega viteza ali kali, ki je šel nekam tjá v sveto deželo, pa je bil menda tam od nevernikov vjet, v drevo vprežen in je moral orati, kakor neumna živina. — Ker ta knjižica nema čisto nič poučnega za nežno slovensko mladino, pa otroci tudi še ne vedó ničesar o ženskej zvestobi, ne moremo jo priporočati za šolarske knjižnice. Beró naj jo rajše odraščeni ljudje, možki in ženske brez razločka, škodovati jim nič ne more, tedaj v farne bukvarnice ž njo!

Dopisi in novice.

Iz Notranjskega. *Okrajna učit. konferencija v Cerknici 6. in 7. marcija t. l.* (Konec.) Po razgovoru o splošnih zadevah učnih načrtov pričela se je debata o posameznih disciplinah.

a) Zastran religije sicer konferenciji ne gre pravica, delati kake sklepe, vendar se občna želja izreka, da bi se na vseh šolah opustilo posebno poučevanje v kersčanskem nauku, to je pripravljanje za sprejem svetih zakramentov, kakor je že na 5 ljudskih šolah na korist redni hoji v solo in disciplini vpeljano. Da bi se to po postavni poti veljavno dognalo, naj bi slavni c. k. dež. šolski svet stopil v zvezo s prečastitim knezoškofijstvom. Konferencija meni, da je le-tam edino pravo mesto šolstvo glede zakona vrediti v smislu § 5. derž. sl. postave 14. maja 1869. Tako kočljivo (delikatno) stvar, kakor je poučevanje v veronauku naj določi višja cerkvena in deželna šolska oblast in potrebno ukrene. Osebni nazori o tem, »kedar, koliko in kako« se mora veronauk deliti, naj ne bodo merodajni, ker na ta način se provzrokuje naj več zmešnjav, zdražb in razpertij, katerih so učitelji radi ali neradi največ deležni.

b) Nauk o jeziku naj se v ljudski šoli, kar najbolj mogoče, marljivo goji. Če tudi tvarina o jezikoznanstvu naklada enorazrednicam preobilo bremena, vendar naj se vse stori, kar mladino more napeljati do samostalnega izobrazbe-

vanja. Deca naj se nauči dobro čitati, ker tako dobiva veselje do knjig in berila. Šole še niso naredile učenjakov, ampak lastna pridnost. Učenik naj pa tudi popolno pravilno govori in naj deco na to napeljuje. Priporoča se: zgodnjo narekovanje, spisovanje na pamet, raba ločil. Na nizih stopinjah naj se slovnica uči brez pravil, a praktično in v zgledih.

c) Glede računstva zbor večinoma izreka: v 1. oddelku I. razreda nikakor ni mogoče zmagati tvarine, to je številjenja do 20. Temeljito se navadi deca na 1. stopinji številjenja do 10 v enem letu. Kjer je šolstvo in hoja v šolo dobro urejena, tam je moč pri pervencih storiti tudi toliko več, kolikor razmere dopuščajo. Tudi računice so sedaj na novo priredjene. Preden bode imela mladina knjižice enega in istega natisa, minulo bode še 5 let. V tej prehodni dobi bode toraj jako težko v smislu načrtov delovati in doseči določeni smoter.

d) O realijah naj se v ljudski šoli predava toliko, kolikor je moč pri pomankanji učnih sredstev in pri slabih šolskih knjigah. Jako koristne so realistične vede, a ni se dosti, da učitelj zna razlagati jih na dolgo in široko, temeljito in razumljivo, a skerbeti je tudi, da učenci predavano razumo in taisto stanovitno v spomin vtisnejo.

Brez pogostnega ponavljanja pa, in poleg sedanjih šolskih knjig, ki se v nobenem oziru ne vjemajo z učnimi določbami ni moč tega doseči tako, ba bi ne bilo na škodo drugim disciplinam. Zbor želi tudi pomočnih knjig za učitelje, samo vprašanja: »kdo jih bode sestavil?« tega ne more rešiti. Sklenivši ta razgovor se je zapela že tolikrat premlaćena pesem! Da bi vendar . . . ?

e) Smoter lepopisnega nauka je dosegljiv, zato se ni nič ugovarjalo določbam učnega načerta. — Priporočevali so se podkladki za lego, ker le poleg teh je moč doseči enakomerno pisavo. Lepopisje brez analize, razlaganja, primerjevanja, kazanja na estetične oblike in naravnost ni vredno ničesa, ter vspehi bi bili jako slabi. Tiho pisanje in nema posnema učiteljevega prepisa je cepič, odrezan žlahnemu drevesu, ki pa ne prinaša nobenega sadu.

f) Risalni nauk ni pač še na oni stopinji, kakor bi bilo želeti. Krivo je temu pomankanje dražih učil, pa tudi nevednost pri praktičnem podučevanju. Tvarina, po učnih načertih risanju odmerjena, je na prvi hip res videti obila, a večletna praksa bode tudi risanje spravila v pravi tir. Potem bodo vezal ta predmet vse druge discipline v lepo celoto, zato se hočejo zborujoči deržati učnega čerteža, kar bode le mogoče.

g) Tudi zastran petja ni učiteljem preveč naloženega, toraj se je treba deržati učnih določeb.

h) Telovadni nauk deklicam na deželi nič kaj ne pristuje. Zoper postavne določbe, se ve, ni ugovarjati, a zbor misli, da je preobilo, dekličem nalagati še večje breme, nego dečkom.

Ako je iz pedagogijskih in zdravstvenih ozirov dečkom 16 $\frac{1}{2}$ ur nauka na teden več, kakor zadosti, tedaj nikakor ni opravičeno, da je nježni spol obsojen na 19 $\frac{1}{2}$ ur solanja, in to iz vzrokov, ki so bili navedeni že ob začetku konferencije. Ker so pa ročna dela dekličem v dejanskem življenji neogibno potrebna, naj se toraj telovadba za dekliče zamenja z ročnimi deli, kar bi slavni c. k. deželni šol. svet blagovolil urediti vsaj za čas prihodnje dobe. Verhu tega pã niedna šola nima telovadišča, niti drugih priprav za telovajo; šolske izbe ne dopuščajo izverševati še malih telesnih vaj ne, ker so večidel »kurnjaki.«

2. Stan okrajne bukvarnice. Le-ta ima 237 knjig. K zbirki je največ pripomogel ranjki gosp. pl. Rutkovski, c. k. komisar, sicer je tudi bukvar-

nica dobila od 7 dobrotnikov nekaj knjig. Nakupile so se tudi učne knjige, ki jih rabijo na c. k. učiteljišču v Ljubljani, in te iz podpore blagajnice c. k. okrajnega šl. sveta — v znesku 60 gl. Zbor izreka hvalo!

3. Nadaljevalno šolo, kakoršna je sedaj, obsoja zbor na »germado«, ker je neplodna, ker nima učencev, in ako jih ima, so različno izšolani, ali prav nič, ali prav dobro. Mladina nima niti knjig, niti družih učil . . . .

4. Volitve. V stalni odsek zbora so po listkih odbrani g. g.: Benedek, Poženel in Dermelj. V pregledovalca računov se volita g. g.: Bernard in Poženel z 11 glasovi. V bukvarnično komisijo se volijo g. g.: Dermelj s 13, Žvagen z 12, in Bernard z 11 gls.

5. Posameznih nasvetov naj omenimo le dvoje:

a) Učitelj H. podaja zboru referat, kako naj bi bile knjige uredjene v smislu učnih načertov.

b) Učitelj Z. predlaga, naj se vpelje nadzorovalna knjiga, v katero bi se vpisovalo, v kakošnem stanu je bila ljudska šola ob priliki nadzorovanja. — Zbor ne sprejme nasveta.

6. Konečno govori še nekoliko g. nadzornik v svojih opazkah o priliki nadzorovanja, ter priporoča, da naj gospodje učitelji posebno čuječe pazijo na disciplino, šolsko snago, na varčnost učnih sredstev, in da naj se trudijo požertvovalno za omiko mladine! — S »slavo-klici Njegovemu Veličanstvu« presvitemu cesarju se končuje zborovanje drugi dan (7. marcija) ob 4. uri po polu dne.

— *Perva učna razstava v Gorici l. 1875. Poročilo razstavnega odbora.* (Dalje.) Po seji je povabil g. predsednik Klodič učiteljski zbor in vse nazoče goste v razstavo (v II. nadstr.), ktera je bila po urnem, trudopolnem delovanji sosebno poslednjih dni že vsa urejena.

S tem, da je vsa gospoda razstavne prostore prehodila, bila je razstava odperta.

Popis razstave je prinesel »Učit. Tov.« p. 1. v listu 22. str. 348—350, tedaj letos samo to, kar smo lani prezirali.

Ogledovalcev je privabila razstava vsak dan obilno, največ v nedeljo 17. oktobra (bilo jih je ta dan samo takih, ki so vstopnino plačali, 500; učiteljev brez vstopnine okoli 60). Vseh skup je bilo obiskovalcev (brez učiteljev) 2478, učiteljev čez 300 — domačih, Terzaških, Isterskih, Videmskih i. dr., ki so razstavo po 3- in večkrat ogledali. Tudi mnogo druge odlične gospode, in med njimi c. k. namestnik Njih ekscel. g. Feliks baron Pino Friedenthal-ski, iz mesta in s kmetov je po večkrat prihajalo v razstavo.

Ves čas so ljudsko-šolski učitelji — v to naprošeni — razstavo varovali ter bili občinstvu voditelji in razlagavci; drugi spet so vstopnino pobirali in imena darilcev zapisovali. Ti učitelji (po alfab. verstí) so: Bajic Ant., Benko Iv., Copi Jož., Gallo Ant., Kumar Val., Kuršen Al., Niederkorn Ferd., Pasqualis Val., Poniž Benedikt, Sedevčič Blaž, Sternad Franc, Vodopivec Vinko. — Posebno pohvalo je zaslužila tudi gospodična Ant. Presel-nova (učiteljica žensk. rokodel v mestni dekl. šoli v Gorici), ki je svoje in družih šol izdelke jako okusno sama razložila, ali urediti pomagala, in ves čas razstavo nadzorovala.

Vstopnine je došlo 478 glđ. 91 kr. Med osebami, katere so podarile več, ko je znesla dotičnega dne vstopnina, odlikujejo se sosebno te-le:

P. n. gg. fm. g. Iv. K. grof Coronini (10), Sam. grof Gyulaj (50), dež. šol. nadzornik Ern. dr. Gnad (5), dež. šol. nadzornik Ant. Klodič (10),

Al. dr. Pajer vit. Monriva (25), župan Karol vit. Perinello (5), dvorni svetovalec Fr. baron Rechbach (10), Hektor baron Ritter-Zahony (5), Henrik baron Ritter-Zahony (10).

Pervi občutek, ki ga je razstava v ogledovalcih vzbudila, bila je osupnenost; nikdo ni kaj takega pričakoval — tudi izvedenci ne. Čudili so se obiskovalci po eni strani mnogoverstnosti reči, po drugi pa temu, da je bilo vse tako všečno razpostavljeno in urejeno. Večina reči je bila večini ljudi nova; nova reč pa tudi takih učil razstava. Sploh šolnikom in nešolnikom, starim in mladim, omikancem in neomikancem je razstava več ali manj nov svet odperla; šolo jim kazala vso drugo, ko nekdanj. Vsem se je usilovala misel — in mnogi so jo na glas izrazovali — »Da bi bili mi kaj takega imeli!« — »Da bi se le te lepe reči otrokom v resničen prid obrnile!«

Razstavcem zasebnikom se je, kar so bili razstavili, nazaj poslalo; nekteri so tudi sami prisli po svoje reči. Odposlala so se tudi ženska ročna dela. — Pisarije in risarije pa so se obdržale, da se bodo o prihodnji razstavi primerjale tedanjim šolskim izdelkom, da se razvidi napredek. — Knjigoteržcem in založnikom učnih pomočkov se je povernilo vse, razen tistih stvari, ktere je šolska oblast v principu odločila za nakup. Obrniti pa se ima v nakupovanje teh učil nek znesek (5000 gld.) od tistih 8000 gld., ki jih je državni zbor odmenil v podporo ljudskim šolam na Goriškem za leto 1875.

Razstava bi bila ostala nedoveršena in po nekem brezvspešna, ko ne bi šolsko osebje, razstavci in občinstvo sploh izvedelo, katere razstavljenih reči so bile z ozirom na namen razstave najboljše, ktera učila so za pospeševanje ljudsko-šolskega pouka več ali manj pripravna, kateri učiteljski ali učenski izdelki kažejo kak napredek in po katerih se posamne šole ali osebe odlikujejo. Tem vprašajem odgovoriti, bila je — ne ravno lahka — naloga razstavne sodnije. Reševanja te svoje naloge se je sodnija lotila berž prve dni razstave urno in resno. Kolikor jej niso bili štirje nje odseki sami kos, iskali so si sveta in podpore pri vnanjih izvedencih; in k temu so bili pooblašteni. Za razne razstavne razdelke so bili povabljeni ti-le p. n. gospodje: Amos (bar. Ritterjev gospodarstveni vodja), Ant. Gallo (c. k. vадnice učitelj), Franc pl. Gironcoli Steinbrunn-ski, (vel. posestnik v Vertobji), Val. Kumar (c. k. vадnice učitelj), Teod. grof Latour (vel. posestnik v Rušic-u), Albert dr. Levi (vel. posestnik v Villanova-i, Alfred grof Manzano (c. k. okrajni komisar v Gorici). Posamni razdelki razst. sodnije ali njih poročevalci in udje so se tudi še z drugimi strokovnjaki posvetovali. — Za presodbo ženskih ročnih del so bile naprošene p. n. gospé: Jozefina Antonini, Leopoldine Ciulandi, Matilda grofinja Coronini in Marija vit. Pajer de Monriva. Te gospé so se razdelile na 2 odseka (1. za presojevanje šivarij, 2. za pletenine in vezila). Vendar pa so slednjič vsako razsodbo vse izvedenke poterdile, in to v pričo spremljajočih jih gospodov dotičnega odseka razst. sodnije. Tezavno svoje opravilo so gospé-izvedenke v primeroma kratkem času opravile, ker je njihovo čudovito bistro poznavško oko med tisuč razstavljenimi izdelki berž tisti zadelo, ki je bil omembe in hvale vreden.

Nabrano tvarino, ki je imela biti konečni razsodbi podlaga, pretresali so v mnogih sejah razdelki jury-ski in slednjič je vsakrat vse še enkrat preudarila in odobrila v občnem zboru vsa sodnija. Njene obravnave so se veršile po posebnem pravilskem redu koj od začetka osnovanem in poterjenem.

Naslednji zapiski kažejo, kar je razstavna sodnija storila. Kazali A. in B. obsegate raznih založnikov učila, ki jih jury šolam, učiteljem in kupcem

sploh »posebno priporočā«, ali pa le »priporočā«; kazali C. in D. obsegate imenik razstavcev (oseb, šol, zavodov i. dr.), katerim je jury gledé na stvari, ki so jih razstavili, »posebno priznanje« izrekla, ali pa le »častno o memo« priznala.

A.

»Jury« kot učne pripomočke ljudskim in meščanskim šolam »posebno priporočā«:

I. Izmed tistih, ki jih je razstavila *Pichlerjeva vdova & sin* na Dnnaji, naslednje:

Schreiberjeve podobe za nazorni nauk. Nazorni nauk v podobah (založil Tempisky) z navodom Hermannovim. Premikalne čerke z navodom Fellnerjevim. Schubertov prirodopis rastlinstva, Hartingerjeve gljive (gobe) in strupene rastline z navodom. Patekove strupene rastline. Schreiberjeve tablice k prirodopisju. Ruprechtov atlant k prirodopisu z dodatkom Voigtländer-jevim. Herdtle-va elementarni ornamenti. Herdtle-vih 60 podob. Stielerjev atlant za šole. Kozennov atlant za ljudske šole. Kozennov atlant za meščanske šole. Kozennovi poluti (nemšk. in hervašk.) Spruner-jev zgodovinski atlant. Rhodetov zgodov. atlant. Sydow-o severno in južno Ameriko. Stülpnagel-novo Evropo. Ranz-ovo Azijo, Nemčijo, Palestino, Ameriko, Avstrijo, polutki. Woldermannovo Evropo, Afriko, Ameriko. Doležal-ega Avstrijo. Kiepert-ovo Evropo. Becker-jeve podobe k zgodovini. Markus-ove tablice zgodovinske. Armilarni globus. Kellner-jeva reliefna zemljevida Avstrije in Evrope. Zinke-tov Tellurium.

II. Izmed učil, ki jih je razstavil *J. Giontini* v Ljubljani ta-le:

Tem ši č-ev nazorni nauk sè slov. terminologijo. Schreiber-jeve tablice rastlinstva in živalstva. Ruprecht-ov atlant prirodopisni. Kozennov-ega atlanta za šole — Evropo, Palestino. Issleib-ov šolski atlant. Globuse v slovenskem, ital. in nemškem jeziku. Pedagogične knjige in spise za mladino.

III. Od učil, ki jih je razstavilo *c. kr. založništvo šolskih bukev* na Dunaji:

Slogovne tablice (slov. in ital.) Grandauer-jev elementarni nauk o risanju.

IV. Od *Tempisky-ga* v Pragi.

Slogovne tablice (nemške za nemške šole). Premikalne čerke sè slov. navodom. Razne šolske in pomočne knjige za učitelje.

V. Od tega, kar je razstavilo *c. kr. žensko izobraževališče v Gorici*:

Krämmmer-jevo računsko pripravo. Cebin-ovo račun. pripravo. Frič-eve posnetke biserov. Lőseke-ve kalupe gljiv (gob).

VI. Od razstave *A. Kreidl-na, mehanikarja v Pragi*:

Fizikalne in kemijske priprave za lj. šole, 36 gld. Popolne kemijske priprave za mešč. šole.

VII. Od razstave *Wokulat-ove v Gorici*:

Snovi k Frőbel-novim igram Hestermann-ove. Ruprecht-ov atlant prirodopisni. Stanovanja živali. Schottov tellurium.

VIII. Klopi (šolske), ki jih je razstavil *c. kr. okr. šol. svet v Gradišči*, izdeluje *Diblas* v Gradišči.

- IX. Pesni iz »Vertec«-a, razst. *Tomšič, učitelj v Ljubljani.*
- X. Od razst. *K. Winikar-jeve v Bernu* razne kujige in Pokorny-ga knjižice (nemške in slovenske).
- XI. Od razst. *Paternolli-ove v Gorici* razn. spise za mladino pa mnogoverstne pisarske potrebščine.
- XII. Od razstv. *Ed. Mussil-ove na Dunaji* lepopisne knjižice.
(Konec prihod.)

— *Zakaj letos ni bila Velikanoč prvo nedeljo po pomladnji polni luni* (t. j. 9. aprila), ampak še le nedeljo potem, 16. aprila. — Že v prvih časih krščanstva je bilo določeno, da ima velika noč biti vselej v nedeljo, in sicer tisto nedeljo, ki je prva po pomladnji luni, ako je pa polna luna v nedeljo, je pa velikanoč nedeljo pozneje. Pomladnja polna luna je pa tista, ki pade na 21. sušca ali prva za tem. Ta pomladnja luna se imenuje »terminus paschalis« velikonočna meja.

Kedaj da nastopi pomladnja polna luna, to zvezdoznanci preštevilijo na uro, minuto in sekundo. Ker je pa po raznih krajih na zemlji tudi razen čas (dnevni), zgodi se lahko, da je na drugem kraju ne samo ura, temuč tudi dan za pomladnjo polno luno drugačen, letos je n. p. v Berlinu polna luna v sabeto 8. aprila zvečer ob 8. uri 32. mt. in 18. skd.; v Madras (vzhodni Indiji) v nedeljo 9. aprila zjutraj ob 12. uri 59. mt. in 40. skd.; v Bataviji 9. aprila v nedeljo zjutraj ob 2. uri 45. mt. in 56. skd.; v Melbourni (v Avstraliji) v nedeljo 9. aprila zjutraj ob 5. uri 18. mt. 37. skd.

Ko bi se tedaj velikanoč po tem pravilu praznovala, bi imeli Evropejci, potem v severni in južni Ameriki velikanoč 9. aprila, Angleži pa v vzhodni Indiji in v Avstraliji, Holandci v Javi pa velikanoč 16. aprila. (Dalje pr.)

— *Dosedanjemu okrajnemu šolskemu nadzorniku na Tominskem, Žnidarčič-u*, je izreklo c. k. deželno šolsko svetovalstvo za njegovo 5letno delovanje na šolskem polju popolno priznanje (volle Anerkennung). (»Sč.«)

— Nove risanke s slovenskimi napisi, ki so izišle v Pragi v založbi Felkl-na (glej *Tov. l. 7. str. 111*) ima na prodaj g. Janez Giontini v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Sledeče učiteljske službe se razpisujejo: 1. Služba učitelja v Sorici z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem, 2. v Zalilogu z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem, 3. v Poljanah z letno plačo 450 gl. in prostim stanovanjem, 4. ena učiteljska služba v Teržicu z letno plačo 400 gl.

Prošnje in sicer taistih, ki so uže v službi, se po predpostavljenih gospodskih do 10. junija 1876 pri dotičnemu krajnem šolskemu svetu uložijo.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji dne 24. aprila 1876.

Premembe pri učiteljstvu.

G. Anton Požar iz Košane v Knežak, g. Matija Japel iz Logatca v Šenčur pri Kranji.

 Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.